

Asia: VN/17113/2022

Lausuntopyyntö lakiluonnoksesta henkilötunnuksen käsittelyä koskevien säännösten täsmentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksellä pyritään rajoittamaan henkilötunnuksen käsittelyä luonnollisen henkilön tunnistamisen yhteydessä. Tavoitteena on täsmentää voimassa olevaa säännöstä siten, että yksinomaan henkilötunnusta tai henkilötunnuksen ja luonnollisen henkilön nimen yhdistelmää ei saisi käyttää henkilöllisyyden todentamiseen. Muutoksella tavoitellaan voimassa olevan lain tarkoituksen täsmentämistä lain tasolla.

Digi- ja väestötietoviraston tilaaman selvityksen (Digi- ja väestötietovirasto – henkilötunnuksen käyttö tunnistamisessa – loppuraportti 18.6.2021) perusteella tiedetään, että henkilötunnusta käytetään laajalti osana asiakkaan tunnistamista, mutta kuitenkin ainoastaan harvoin yksinään. Raportin mukaan puhelinasioinnissa ilmeni joitakin tapauksia, joissa asiakas tunnistetaan pelkän henkilötunnuksen avulla, esimerkiksi apteekki- ja sosiaali- ja terveydenhuollon alalla. Syinä henkilötunnuksen käytölle ainoana asiakkaan tunnistustekijänä nähdään muun muassa helppous, matalat kustannukset, koettu luotettavuus, puuttuvat lisätiedot tai asiakkaiden valmiuksien puute ottaa vaihtoehtoisia tunnistustapoja käyttöön. Apteekki-alalla ja sote-alalla henkilötunnus vaaditaan asiakkaan tietoihin pääsemiseksi.

Esityksellä tavoiteltava muutos täsmentää voimassa olevaa säännöstä on lähtökohdiltaan kannatettava. Vahvan tunnistautumisen menetelmät ovat suomalaisilla jo varsin hyvin käytettävissä. Sosiaali- ja terveystietopalvelujen osalta on kuitenkin tunnistettavissa tilanteita, joissa henkilön varmistaminen juuri siksi henkilöksi, joka hän on, saattaa olla haasteellista. Näitä tilanteita syntyy ainakin seuraavien asiakasryhmien kohdalla:

- Lapset (ei omia pankkitunnuksia, sirukorttia, passia, huoltajuus/uusperhetilanteet, tms.)
- Ikääntyneet (haasteet sähköisessä asioinnissa ja tunnistautumisessa)

Näin ollen, sääntelyn uudistaminen laajemmassa kuvassa ei saa johtaa tilanteeseen, jossa pääasiallinen tai jopa ainoaksi tunnistamisen tavaksi tulee sähköisen tunnistamisen käyttäminen. Nyt valmistelussa olevien muutosten yhteydessä on syytä miettiä valmiiksi hyväksyttäviä ratkaisuja edellä mainittujen asiakasryhmien (ja ehkä muidenkin) tilanteeseen mahdollisen muutoksen jälkeen.

Esimerkiksi lasten osalta yksittäisiä hankaluuksia tunnistamisessa syntyy ns. normaaleissa vastaanottotilanteissakin. Ennen muuta on kiinnitettävä huomiota puhelimella ja digi-/ etäpalveluna hoidettavaan asiointiin.

Epäselväksi jää, miten esitetyn muutoksen toteutuminen varmistetaan. Riittääkö esitetty muutos estämään tai edes vähentämään huijauksia ja hyökkäyksiä? Nyt lausuttavana oleva esitys liittyy laajempaan henkilötunnuksen uudistamisen kokonaisuuteen ml. tunnistaminen ja digitaalinen asiointi. Valmisteilla on mm. uudenlaisen digitaalisen henkilöllisyyden hyödyntäminen laajasti eri yhteiskunnan palveluissa sekä edistää viranomaisten vahvistamien tietojen jakamista sähköisissä asiointipalveluissa. Kannan muodostaminen tiettyihin yksityiskohtiin helpottuu kokonaisuuden valmistelun edetessä.

Perämäki Ulla
Hyvinvointiala HALI